

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය - ශ්‍රී ලංකාව

දුරස්ථ සහ අඛණ්ඩ අධ්‍යාපන කේන්ද්‍රය

වාණිජ හා කළමනාකරන අධ්‍යයන පීඨය

වාණිජ විද්‍යාවේදී (විශේෂ) උපාධි තෙවන වසර පරීක්ෂණය (බාහිර)- 2023

2025 - නොවැම්බර්

BCOME 3072 - විගණනය සහ සහතික වීම

ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාව : (පහයි) 05

කාලය : පැය 03 යි

පළමු ප්‍රශ්නය ඇතුළුව ප්‍රශ්න හතරකට (04) පිළිතුරු සපයන්න.

ප්‍රශ්න අංක - 01

ඔබ වරලත් ගණකාධිකාරීවරුන්ගේ සමාගමක් වන කේ.එන්.එස් සහ සමාගම (KNS & Co.) හි විගණන කළමනාකරු වේ. ඇග්‍රිවෙල් නැචුරල් පුද්ගලික සමාගම (AgriWell Naturals (Pvt.) Ltd.) ඇග්‍රිවෙල් (AgriWell) කාබනික ආහාර නිෂ්පාදන සහ බෙදාහැරීමේ අංශයේ ක්‍රියාත්මක වන අතර පසුගිය වසර කිහිපය තුළ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් අත්විඳ ඇත. සමාගම ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට (LKAS/SLFRS) අනුකූලව එහි මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කරයි.

අද 2025 දෙසැම්බර් 10 වන දින වන අතර, 2025 දෙසැම්බර් 31 වන දිනෙන් අවසන් වන වසර සඳහා අඛණ්ඩව දෙවන වසරටත් AgriWell හි මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය කිරීමට කේ.එන්.එස් සහ සමාගම (KNS & Co.) වෙත ආරාධනා කර ඇත.

මෑතකදී, ගෝලීය ආහාර හා කෘෂිකර්ම සංස්ථාවක් විසින් AgriWell අත්පත් කර ගත් අතර, එමඟින් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සහ ප්‍රධාන කළමනාකරණ නිලධාරීන්ගේ සම්පූර්ණ වෙනසක් මෙන්ම අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධති ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමක් ද සිදු විය. 2026 පෙබරවාරි මස මුල වන විට විගණනය කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන විදේශීය කොටස්කරුවන්ට ඉදිරිපත් කිරීම නව මණ්ඩලය අරමුණු කරන අතර විගණනය වහාම ආරම්භ කර එය දැඩි කාල රාමුවක් තුළ සම්පූර්ණ කරන ලෙස කේ.එන්.එස් සහ සමාගම (KNS & Co.) වෙතින් ඉල්ලා ඇත.

දෙසැම්බර්-ජනවාරි කාලය තුළ සිදුවෙමින් පවතින බහුවිධ කටයුතු හේතුවෙන්, කේ.එන්.එස් සහ සමාගම (KNS & Co.), AgriWell විගණනය සඳහා අඩු පළපුරුද්ද විගණන කණ්ඩායමක් පත් කිරීමට සැලසුම් කරයි. මීට අමතරව, විගණන සහකරු ගුණවර්ධන මහතාගේ ඥාති සහෝදරයා සමඟ විවාහ වී සිටින සේනානායක මහත්මිය මෑතකදී AgriWell හි ප්‍රධාන මූල්‍ය නිලධාරියා (CFO) ලෙස පත් කරන ලදී. මෙම වසර මුලදී, කේ.එන්.එස් සහ සමාගම (KNS & Co.), AgriWell සන්නාමය සඳහා තක්සේරු උපදේශන සේවා ද ලබා දුන් අතර, එය දැන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ප්‍රාග්ධනීකරණය කර ඇත.

අ. කේ.එන්.එස් සහ සමාගම (KNS & Co.), විසින් AgriWell විගණනය කරන දෙවන වසර මෙයයි. ඔබේ සමාගම දැන් ගිවිසුමේ නියමයන් යාවත්කාලීන කිරීමට හෝ පවතින නියමයන් පිළිබඳ මතක් කිරීමක් නිකුත් කිරීමට සලකා බලමින් සිටී. මෙම තීරණය ගැනීමේදී සැලකිල්ලට ගත යුතු ප්‍රධාන සාධක හඳුනා ගන්න.

(ලකුණු 05)

ආ. සමාගමක් සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය කිරීමේ වැදගත්කම සාකච්ඡා කරන්න. මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනයකදී විගණකවරුන් නිරපේක්ෂ සහතිකයට (absolute assurance) වඩා සාධාරණ සහතිකයක් (reasonable assurance) ලබා දෙන්නේ මන්දැයි පැහැදිලි කරන්න.

(ලකුණු 10)

ඇ. ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය විසින් නිකුත් කරන ලද ආචාරධර්ම සංග්‍රහයට අනුකූලව, AgriWell සමඟ විගණන කටයුතු කරගෙන යාමට පෙර ඇගයීමට ලක් කළ යුතු සඳාචාරාත්මක සහ වෘත්තීය සලකා බැලීම් ගෙනහැර දක්වන්න.

(ලකුණු 10)

(මුළු ලකුණු 25)

ප්‍රශ්න අංක 02

සීමාසහිත Bio In One (පෞද්ගලික) සමාගම ("BIO") දේශීය වෙළෙඳ පොළ සඳහා පිටිකල පොල් කිරි නිෂ්පාදනයේ යෙදී සිටී. සමාගම වසර හයකට (06) පෙර ස්ථාපිත කරන ලද අතර, ආරම්භක මෙහෙයුම් සුළු පරිමාණයෙන් සිදුකරන ලදී. මේ වන විට සමාගම සුපිරි වෙළෙඳසැල් සෘජු බෙදා හරින්නන් සහ නියෝජිතයන් ඇතුළත්ව තොග ගනුදෙනුකරුවන් 50 දෙනෙකුට වැඩි පිරිසක දක්වා ව්‍යාප්ත කොට ඇත. සමාගමේ නිෂ්පාදන කම්හලේ සේවකයන් 120 ක් සේවයේ නියුතු වේ. කෙසේ වුවද, විධිමත්ව සකස් කරන ලද ප්‍රධාන ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලීන් BIO සමාගම සතු නොවේ.

ව්‍යාපාරයේ කළමනාකාර අධ්‍යක්ෂවරයාගේ භාර්යාව වන නිලානි මහත්මිය ඉන්වොයිස් කිරීම සහ හිඟ මුදල් එකතු කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ පසු විපරම් සිදු කිරීමේ කාර්යයේ නිරත වේ. නමුත් ඇයට ගිණුම් කරණය හෝ මූල්‍ය පිළිබඳ පසුබිමක් නොමැත.

කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂ විසින් ව්‍යාපාරයේ අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳ තක්සේරුවක් සිදු කරන මෙන් ඔබගේ වෘත්තීය ගිණුම්කරණ ආයතනයට ඉල්ලීමක් කර ඇත. මෙම කාර්ය භාරව සිටින ඔබ ගිණුම්කරණ ආයතනයේ හවුල්කරු විසින් පහත සඳහන් තොරතුරු සඳහන් කර තිබේ:

- පසුගිය වසර 3 ක කාලය සඳහා සමාගම විසින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කොට නොමැත.
- ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේ වාර්තා සහ ගෙවීම් වලට අදාළ මූලාශ්‍ර ලියකියවිලි ක්‍රමානුකූලව සමාගම පවත්වාගෙන නොයයි. ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන කොටස් හිමියා වන කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂ පෞද්ගලිකවම අමුද්‍රව්‍ය සහ වෙනත් සැපයුම් මිලදී ගැනීම සඳහා සම්බන්ධ වේ.
- සේවා දායකයා සමඟ කළ සාකච්ඡාවේදී මෙම කාර්යය භාර හවුල්කරු විසින් කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂකවරයාට නිසි වාර්තා තබා ගැනීමත් සමඟ සමාගම සඳහා සුදුසු අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් තිබීමේ වැදගත්කම පිළිබඳව පැහැදිලි කර දී තිබේ. කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂකවරයාට සමාගම සඳහා අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සැකසීම සඳහා ඔබගේ ගිණුම්කරණ ආයතනයේ සහාය අවශ්‍යව ඇත. තවද, පුහුණු කාර්යය මණ්ඩලයක් සහිතව පරිගණකගත පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීමට ද තීරණය කෙරිණි.
- පළමු පියවර ලෙස, BIO සමාගම සඳහා යෝජිත අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතිය පිළිබඳව දැනුවත් කිරීමේ වැඩ මුළුවක් සමාගමේ කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂකට, නිලානි මහත්මියට සහ

තවත් කළමනාකරුවන් දෙදෙනෙකුට ඉදිරිපත් කරන මෙන් කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂක විසින් මෙම කාර්යය භාර හවුල්කරුගෙන් ඉල්ලීමක් කර ඇත. BIO සමාගම විසින් පරිගණකගත පද්ධතියක් භාවිත කිරීමට යන බැවින්, තොරතුරු තාක්ෂණයට අදාළ පොදු (general) පාලනයන් සහ යෙදුම් (application) පාලනයන් පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් ද කරන ලෙස අදාළ හවුල්කරුගෙන් ඉල්ලීමක් කර ඇත.

ඔබ විසින්,

අ. BIO සමාගමේ සුදුසු අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සමඟ පහත පාලනයන් අදාළ වන ආකාරය, ඊට සම්බන්ධ උදාහරණයක් ද සමඟ පැහැදිලි කරන්න.

- i. මෙහෙයුම් පාලන (operational controls).
- ii. මූල්‍ය පාලන (financial controls).
- iii. අනුකූලතා පාලන (compliance controls).

(ලකුණු 10)

ආ. BIO සමාගමේ අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා තුනක් (03) හඳුනා දක්වන්න. ඒවා නිවැරදි කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අභ්‍යන්තර පාලනයන් විශ්ලේෂණය කරන්න.

(ලකුණු 05)

ඇ. අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සකස්වීමට COSO සංරචකවල (components) අවශ්‍යතාවය පැහැදිලිකරන්න.

(ලකුණු 10)

(මුළු ලකුණු 25)

ප්‍රශ්න අංක 03

2025 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වූ වර්ෂය සඳහා XYZ හෝල්ඩින්ග්ස් ලිමිටඩ් හි විගණනයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ භාරකරු ඔබයි. මෙම කණ්ඩායමට දේශීය අනුබද්ධිත සමාගම් පහක් සහ ඒකාබද්ධ ව්‍යාපාරයක් ඇතුළත් වේ. දේශීය අනුබද්ධිත සමාගම් වලින් එකක් වසර තුළ අත්පත් කර ගන්නා ලද්දකි. සමූහය තුළ ඇති ආයතන ඉලෙක්ට්‍රොනික උපකරණ නිෂ්පාදනය, ආගන්තුක සත්කාර, ඉදිකිරීම්, මූල්‍ය සේවා සහ තොරතුරු තාක්ෂණ විසඳුම් ඇතුළු විවිධ ව්‍යාපාරික ක්‍රියාකාරකම්වල ක්‍රියාත්මක වේ.

මූලික කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවේදී, සම්බන්ධතා සහකරු වන ෂර්මා මහතා අවධාරණය කළේ විගණන කණ්ඩායම ආදායම් හඳුනා ගැනීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතු බවත් ප්‍රමාණවත් සහ සුදුසු විගණන සාක්ෂි රැස් කර ගතයුතු බවත්ය. සමූහ මූල්‍ය අධ්‍යක්ෂිකා කපුර් මහත්මිය සමාගමේ වත්කම් අනිසි ලෙස භාවිතා කිරීම සම්බන්ධයෙන් මෑතකදී අභිතකර මාධ්‍ය ප්‍රචාරයක් ද ලැබී තිබේ.

ඔබ විසින්,

අ. විගණන සාක්ෂිවල ප්‍රමාණවත් බව සහ යෝග්‍යතාවය යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්ද යන්න සාකච්ඡා කර විගණන සාක්ෂිවල විශ්වාසනීයත්වයට බලපාන සාධක හතරක් (4) ලැයිස්තුගත කරන්න.

(ලකුණු 10)

ආ. ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශන අවදානම (Risk of Material Misstatements) සහ විගණන සාක්ෂිවල ප්‍රමාණවත් බව සහ යෝග්‍යතාවය අතර සම්බන්ධතාවය සාකච්ඡා කරන්න.

(ලකුණු 05)

ඇ. SLAuS 240 අනුව වංචා වැළැක්වීම සහ අනාවරණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම පැහැදිලි කරන්න. XYZ හෝල්ඩින්ග්ස් ලිමිටඩ් හි විගණන කටයුතු කණ්ඩායමට ආදායම් හඳුනා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් කළ හැකි විගණන ක්‍රියා පටිපාටි හතරක් (04) හඳුනාගෙන පැහැදිලි කරන්න.

(ලකුණු 10)

(මුළු ලකුණු 25)

ප්‍රශ්න අංක 04

අ. විගණක වාර්තාවේ ප්‍රධාන විගණන කාරණයක් (Key Audit Matter) ඡේදයක් ඇතුළත් කිරීමේ අරමුණ සහ වැදගත්කම පැහැදිලි කරන්න. ඔබේ පිළිතුරේ දී, මූල්‍ය ප්‍රකාශන භාවිතා කරන්නන්ට ලැබෙන ප්‍රතිලාභ සාකච්ඡා කර Key Audit Matter ලෙස වාර්තා කළ යුතු කරුණු හඳුනා ගැනීමේදී විගණකවරුන් අදාළ වන ප්‍රධාන සලකා බැලීම් ගෙනහැර දක්වන්න.

(ලකුණු 05)

ආ.ඔබ වරලත් ගණකාධිකාරීවරුන්ගේ සමාගමක් වන විෂන් ඕඩිට් ඇසෝසියේට්ස් හි විගණන අධීක්ෂක වේ. කාර්මික පිරිසිදු කිරීමේ අමුද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදකයෙකු වන ඔබේ සේවාදායකයා වන නෝවා කෙමිකල්ස් (පුද්ගලික) සමාගම (නෝවා) හි විගණනය ඔබ සැලසුම් කරමින් සිටී. සමාගමේ මූල්‍ය වර්ෂය 2025 දෙසැම්බර් 31 වන දිනෙන් අවසන් වූ අතර, බදු ගෙවීමට පෙර කෙටුම්පත් ලාභය රු. මිලියන 36 කි. විශාල විගණන කණ්ඩායමක් මෙහෙයවන ඔබේ පළමු පැවරුම මෙය වන අතර, කනිෂ්ඨ විගණන කාර්ය මණ්ඩලය විසින් සිදු කරන ලද කාර්ය අධීක්ෂණය කර සමාලෝචනය කිරීමට ඔබ අපේක්ෂා කෙරේ.

වසර තුළ, සැපයුම් බාධා හේතුවෙන් යුරෝපයෙන් ලබාගත් රසායනික යෙදවුම් සඳහා නෝවා සැපයුම් ප්‍රමාදයන්ට මුහුණ දුන්නේය. වසර අවසානය වන විට බෙදා හැරීමේ කාලය සුපුරුදු සති 3 සිට සති 7 කට වඩා වැඩි විය. 2026 අගෝස්තු මාසයේදී වාණිජමය වශයෙන් නිකුත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන නව ජෛව භායනයට ලක්විය හැකි නිෂ්පාදන පෙළක් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා සමාගම රුපියල් මිලියන 4 ක් ආයෝජනය කළේය. නෝවා 2025 දී රුපියල් මිලියන 1.8 ක අභිරුචිකරණය (customized) කළ රසායනාගාර උපකරණ ද

මිලදී ගත් අතර, වෙනස් කිරීමේ ගාස්තු සහ මූල්‍යකරණ පොලිය ඇතුළුව සියලු ආශ්‍රිත පිරිවැය පොත්වල ප්‍රාග්ධනීකරණය කර ඇත.

2025 අගෝස්තු මාසයේදී, නෝවා සිය වාර්තාකරණය විධිමත් කිරීම සඳහා Cloud-Base මෘදුකාංගයක් හඳුන්වා දුන්නේය. ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අදියර 2026 පෙබරවාරි දක්වා දීර්ඝ කරන ලද අතර, පද්ධති දෙකම සමාන්තරව ක්‍රියාත්මක විය. අමතර වැඩ බර හේතුවෙන් ඉන්වෙන්ටරි සහ වෙළඳ ගෙවීම් වැනි සමහර ප්‍රතිසන්ධාන වසර අවසානය වන විට අපේක්ෂා කරන බව මූල්‍ය කළමනාකරු තහවුරු කළේය. ගැටලුව තවත් උග්‍ර කරමින්, ජ්‍යෙෂ්ඨ මූල්‍ය නිලධාරීන් දෙදෙනෙකු 2025 දෙසැම්බර් මාසයේදී ඉල්ලා අස් වූ අතර රැකියා ආතතිය සහ අතිකාල වැඩි වීම මෙයට හේතුවයි.

ඔබ විසින්,

අ. විගණන අවදානම් හතරක් හඳුනා ගන්න, සහ එක් එක් අවදානම සඳහා, නෝවා කෙමිකල්ස් හි විගණනයේ සැලසුම් අවධියේදී එය අවම කිරීම සඳහා විගණකගේ සුදුසු ප්‍රතිචාරය පැහැදිලි කරන්න.

(ලකුණු 10)

ආ. Veta Ltd. (Veta) කාන්තා ඇඳුම් නිෂ්පාදනය කරන අතර එහි වසර අවසානය 2025 මාර්තු 31 වන දින විය. ඔබ වරලත් ගණකාධිකාරීවරුන්ගේ සමාගමක් වන PQR & Co. හි විගණන අධීක්ෂකවරයෙකු වන අතර Veta සඳහා වසර අවසාන විගණනය ඉක්මනින් ආරම්භ වීමට නියමිතය. කෙටුම්පත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන මගින් බදු ගෙවීමට පෙර ලාභය රු. මිලියන 2.6 ක් සහ මුළු වත්කම් රු. මිලියන 18 ක් ලෙස හඳුනා ගනී.

සැලසුම් රැස්වීමේදී, Veta හි මූල්‍ය අධ්‍යක්ෂවරයා විගණකවරුන්ට ඇතුළු දුන්නේ සමාගම එහි කුඩා නිෂ්පාදන ස්ථානයක් වසා දමන බවත් එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සේවකයින් ගණනාවක් ඉවත් කිරීමක් සිදුකරන බවයි. ඒ සඳහා කෙටුම්පත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල රු. 110,000 ක අතිරික්ත ප්‍රතිපාදනයක් ඇතුළත් කර ඇත.

මාස කිහිපයක් ගතවී ඇති අතර, විගණන කණ්ඩායම සේවකයින් ඉවත්කිරීමේ තීරණයකට අදාළ ප්‍රතිපාදනයද ඇතුළත්ව අවශ්‍ය විගණක ක්‍රියාපටිපාටි සිදු කරමින් සිටී. අතිරික්ත ප්‍රතිපාදන සම්බන්ධයෙන් විගණන ක්‍රියාපටිපාටීන් අනතුරුව විගණකවරුන් තීරණය කරන්නේ අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදනය රු. 305,000 ක් විය යුතු බවයි. නමුත් මූල්‍ය අධ්‍යක්ෂකවරයා මූල්‍ය ප්‍රකාශන නිවැරදි කිරීමට තම අකමැත්ත පළකරයි

ඔබ විසින්,

මෙම ගැටළුව නොවිසඳී පැවතුනහොත්, විගණක වාර්තාවට එහි බලපෑම සාකච්ඡා කරන්න.

(ලකුණු 10)

(මුළු ලකුණු 25)

ප්‍රශ්න අංක 05

පහත සඳහන් නියමයන් කෙටියෙන් පැහැදිලි කරන්න

අ. වෘත්තීය සංසඳානීයවාදය (Professional Skepticism)

ආ. ප්‍රමාණාත්මක බව (Materiality)

ඇ. වෘත්තීය විනිශ්චය (Professional Judgement)

ඈ. තත්වාගණනය කළ මතය (Qualified Opinion)

ඉ. මූල්‍ය ප්‍රකාශන සැදැහුම් (Financial Statement Assertions)

(ලකුණු 05 x 05 = මුළු ලකුණු 25)